

LBRIS

We know
books

Líra: Gál Gyöngyi, Szilágyi Éva,

Epika, dráma: Putovits Tünde, Szabó Csilla, Varga Bressel Christiane,

Szövegtípusok: Varga Bressel Christiane

Iránytű

Segédkönyv érettségizőknek

Editura **KEDVENC** Kiadó

Székelyudvarhely, 2014

ISBN 978-606-93543-5-3

LÍRA	4
JANUS PANNONIUS	4
BALASSI BÁLINT	6
CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY	12
BERZSENYI DÁNIEL	14
KÖLCSEY FERENC	16
VÖRÖSMARTY MIHÁLY	17
PETŐFI SÁNDOR	20
ARANY JÁNOS	27
VAIDA JÁNOS	33
ADY ENDRE	36
BABITS MIHÁLY	52
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ	58
TÓTH ÁRPÁD	68
JUHÁSZ GYULA	76
SZABÓ LŐRINC	85
JÓZSEF ÁTTILA	92
RADNÓTI MIKLÓS	103
DSIDA JENŐ	116
ÁPRILY LAJOS	124
SZILÁGYI DOMOKOS	132
KÁNYÁDI SÁNDOR	133
PILINSZKY JÁNOS	137
WEÖRES SÁNDOR	143
EPIKA	147
ELBESZÉLÉS ÉS TANÍTÁS A KÖZÉPKORI LEGENDÁBAN	147
ZRÍNYI MIKLÓS: SZIGETI VESZEDELEM	149
A TÖRTÉNELMI BALLADA	152
ARANY JÁNOS: SZONDI KÉT APRÓDJA	152
MIKSZÁTH KÁLMÁN: A BÁGYI CSODA	155
MÓRICZ ZSIGMOND: TRAGÉDIA	157
KRÚDY GYULA: A HÍDON	160
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: ESTI - NOVELLÁK	162
TAMÁSI ÁRON: KIVIRÁGZOTT KECSKESZARVAK	165

ESTERHÁZY PÉTER: PÁPAI VIZEKEN NE KALÓZKODJ!	167
KÁRMÁN JÓZSEF: FANNI HAGYOMÁNYAI	170
A ROMANTIKUS REGÉNY	173
JÓKAI MÓR: AZ ARANY EMBER	173
JÓKAI MÓR: A KÖSZÍVŰ EMBER FIAI	180
AZ ANEKDOTIKUS REGÉNY	184
MIKSZÁTH KÁLMÁN: BESZTERCE OSTROMA	184
A REALISTA REGÉNY	186
MÓRICZ ZSIGMOND: SÁRARANY	186
MÓRICZ ZSIGMOND: AZ ISTEN HÁTA MÖGÖTT	190
A KLASSZIKUS MODERN REGÉNY	193
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: PACSIRTA	193
OTTLIK GÉZA: ISKOLA A HATÁRON	196
A KONFLIKTUSOS DRÁMA	199
KATONA JÓZSEF: BÁNK BÁN	199
A DRÁMAI KÖLTEMÉNY	204
MADÁCH IMRE: AZ EMBER TRAGÉDIÁJA	204
A DRÁMA VÁLTOZÁSA A XX. SZÁZADBAN	210
A XX. SZÁZADI DRÁMA	211
ÖRKÉNY ISTVÁN: TÓTÉK	211
SZÖVEGTÍPUSOK	214
1. A párbeszéd	214
2. A monológ	215
3. Az elbeszélő típusú szövegek	216
4. Leíró szövegtípusokat	217
5. Érvelő- meggyőző szövegek	219
6. Szónoki beszéd	220
7. Hír	224
8. Hirdetés	225
9. Tudósítás	227
10. A röpirat	229

Janus Pannonius
1434-1472

Janus Pannonius latin nyelvű világi líránk megteremtője, magyar humanista költészetünk világirodalmi rangú költője, aki egyénivé tudta formálni a kötelező mintákat, sablonokat s eredeti, hiteles életművet hagyott ránk. Első költőnk, akit saját korának európai művészei ismertek és elismertek. Művészete a kortárs itáliai művészettel szoros kapcsolatban bontakozott ki, ott indult pályája, mely végül otthon, Magyarországon teljesedett ki.

Életművének fő műfajai beilleszkednek a kor humanista lírájának műfaji rendjébe: írt epigrammákat, elégiákat és panegyricusokat, azaz dicsőítő költeményeket. Epigrammái részben iskolai feladatra szánt versgyakorlatok, melyek a latin Martialis költészetének szellemes, csipkelődő hangnemét követik, úgynevezett római epigrammák. Ezek mellett főként magyarországi korszakában számos görög epigrammát is írt, melyeknek komoly, ünnepélyes hangneme, humanista értékeket felmutató világlepét elűt a római epigrammák stílusától.

Hazai földön írt epigrammái közül kiemelkedik a még lelkes, optimista hangvételű Pannónia dicsérete és a már elégikus, borongós hangvételű Egy dunántúli mandulafáról című, mely a tragikus költőárs, a koránjövetség motívumának egyik korai előképe irodalmunkban. 1466 márciusában írta ezt az epigrammába sűrített elégiát. Az epigramma disztichonban (egy hexameter és egy pentameter sor kapcsolata) írt rövid, tömör, előkészületből és csattanóból álló sírfelirat.

Az elégia ekkor már nem csupán a disztichonban írt (általában epikus jellegű) művet jelenti, mint a görögöknél, hanem a rezignált, szomorú hangvételű filozofikus verset.

Egy dunántúli mandulafáról

Herkules ilyet a Hesperidák kertjébe' se látott,
Hősi Ulysses sem Alkinoos szigetén.
Még boldog szigetek bő rétfjein is csoda lenne,
Nemhogy a pannon-föld északi hűs rögein.

S íme, virágzik a mandulafácska merészen a télben,
Ám csodaszép rügyeit zuzmara fogja be majd!
Mandulafám, kicsi Phyllis, nincs még fecske e tájon,
Vagy hát oly nehezen vártad az ifju Tavaszt?

A vers ihletője külső látvány, természeti jelenség, melyre a cím is utal. A pécsi püspök abban az időben a Mecsek lapos lejtőjén valóban láthatott idő előtt virágpompába öltözött mandulafát. A túl korai virágzás a pusztulás képzetét is szükségképpen felkeltette a költőben, s emellé magától értetődően társult a féltő aggodalom, a részvét, a tragikus vég előérzete. Az élet két pólusát, a születést és a halált egyszerre idézte fel a költői képzet.

A természeti kép és az egyéni sors közötti összefüggés, párhuzam ezután már önként kínálkozott. A külső látvány így válik **sorsjelképpé**, az elszigeteltség, a vesztélyeztetett kivételes érték szimbólumává. A konkrét és szimbolikus jelentésrétegre a költő egy harmadik jelentésréteget is ráépít: a mitológiai jelentéssíkot. A mitológiai történetekre való rájátszás kötelező **humanista** versépítő eljárás, mellyel kitűnően bánik a költő.

Már az első sorok is mitológikus nevek révén szólalnak meg. A Hesperidák kertjének csodás szépsége jól ismert fogalom volt a humanisták előtt, akik a görög mondavilág kalandos történeteit olvasták, és Héraklész esetét is ismerték: ő kapta feladatként, hogy szerezzé meg a mesés kertből a csodás aranyalmákat. Az olvasó számára ez az a kert – Zeusz és Héra nászának színhelye – a létező legszebb helynek számított.

Homérosz olvasói számára egyértelmű, hogy itt az Odüsszeusz által bebolyongott ókori mediterrán világ legszebb kertjéről van szó, hiszen az Alkinoosz király uralma alatt álló szigeten, a phaiákok birodalmában a hazafelé tartó görög vándor ugyancsak jól gondozott, csodás fákból gyönyörködhetett. Még ebben a kertben is csodának számított volna, ha a „hősi Ulysses” a pannóniaihoz hasonló szépségű fácskát látott volna.

A Boldogok Szigete (más néven: elíziumi mező) a görög irodalomban az az idilliikus hely, ahol halála után mindenki elnyerheti időtlen boldogságát, így ennek a „bő rétfjei” a gyönyörűség legfelső fokát idézik.

S mindez – a három mitológiai helyszín együttesen – sem képes felmutatni azt a szépséget, amelyet a „pannon-föld északi hűs röge” elővarázsolt. Ezzel le is zárul a vers első része, a lírai **vershelyzet** bemutatása.

A második négy sor az ellenpólus, a téli virágzás következményeinek felmérése. Bármiféle tér- és idődiszkrépancia pusztulásra ítéli az élőlényeket, a gondolatokat, eszméket, megnyilatkozásokat, kommunikációs szándékokat: ha nincs itt az ideje, nem érdemes életet, értékeket, személyiséget felmutatni, a kor ugyanis nem érti és nem tűri. Ugyanakkor valószínűleg nem tehet mást az új értékek képviselője, minthogy megfogalmazza és felmutassa önmagát, különben a létezése teljességgel értelmetlen.

Phyllis királylány mondája a hiábavaló várakozás, a beteljesületlen remény, a fájdalmas epekedés tragédiája. A trójai háborúból hazatérő Démophoón athéni király jegyezte el őt, de a lakodalom előtt a vőlegénynek haza kellett utaznia ügyei rendezésére. Azonban a királylány hiába várta vissza, s csalódása öngyilkossághoz vezetett. Az istenek – halála után – mandulafává változtatták a trák király leányát. A lírai ént, a beszélőt a személyes érintettség indította a Phyllisszel azonosított mandulafa megszólítására: „Mandulafám, kicsi Phyllis,

nincs még fecske e tájon, / Vagy hát oly nehezen vártad az ifju Tavaszt?

A vers első és második fele **ellentétet**eket feszít egymásnak, élet és halál, virágzás és pusztulás képei rémlenek fel egymással szemben.

A négy disztichonból álló **vers formai szempontból** epigramma, azonban líraisága, gondolatgazdagsága **egyben felül is emeli** ezen a tradicionális műfajon. A szokványos csattanós-szellemes **megfigyelésből** a bölcselkedő, érzelemgazdag elégia irányába mozdul el. A nyitott verszárlat, a költői kérdés méginkább felerősíti az **elégikus hangnemet**, hiszen benne fájdalom, lemondás, reménytelenség kap hangot.

Janus pontosan érzékelte helyzetét. Nem remélte, hogy poézisének rügyei szárba tudnak szökkenni, virágai terméssé tudnak érlelődni Pannónia „hús rögein”. Saját sorsát tekintve előérzete beteljesült. A magyarországi költészet viszont átvészelte a zúzmárás időket, s néhány évtized múltán új rügyfakadás s új virágzás indult meg a janusi kezdeményezések nyomán.

Balassi Bálint

1554 – 1594

A XVI. század halhatatlanul gazdag és eleven irodalmának legnagyobb alakja Balassi Bálint. Őt tekintjük a magyar irodalom első nagy klasszikusának, világirodalmi szintű képviselőjének. Izig-vérig reneszánsz költő volt, akinek a költészetére egyaránt jellemző a reneszánsz imitáció és az eredetiség elve. Poeta doctus és poeta natus egyszerre, olyan költő, aki kitűnően ismerte saját korának irodalmát, de eredeti, tudatosan megszerkesztett életmű alkotására törekedett. Ennek a feltevésnek az alapja a ránk maradt Balassa-kódex, melyet a tudós másoló vallomása szerint maga a költő rendezett egységbe, ciklusokba.

A szerkesztésben fontos szerepet szánt a petrarkista hagyományból ismert, Szentháromságra és Krisztusra utaló számmisztikának. A kötet eszerint száz verset tartalmazott volna, mely háromszor harminchárom versből és a versek elé illesztett kilencvenkilenc sorból álló s a Szentháromságról szóló verses előszövből állott. Mindez a tökéletességre való törekvés reneszánsz igényéből fakadt.

Az irodalmi hagyomány a kötetkompozíciótól függetlenül az életművet tematikus csoportokba is rendezi, amelyekben szintén a hármasság elve érvényesül, hiszen Balassi írt szerelmes, katona és istenes énekeket.

Korai költészetének lírájára, főleg az Anna-versek, hogy a magyar énekszerzés hagyományait folytatja, melyben a dallam és szöveg együtt vesz részt az esztétikai hatás megteremtésében. Ebben az időszakban főként alkalmi verseket írt, melyek közvetlenül kapcsolódnak valóságos élethelyzetekhez, gyakran logikailag nyomon követhető eseménysoruk van. Költői képei, jelzői az európai humanista szerelmi költészet sablonjait követik.

A tudós költészet s a valódi szövegvers felé tett fordulat akkor következik be Balassi lírájában, amikor megismeri az újlatin költészet

formakultúráját. Ettől kezdve megsokasodnak költészetében az inventio poetica, azaz a költői fikció alapján született versek. Főként a Losonczy Annához írott második versciklus darabjaira, a Júlia-versekre jellemző ez a költői magatartás. A Júlia-versek egyik legismertebb darabja az 1584 körül keletkezett Hogy Júliára talála, így köszönc néki kezdetű költemény.

Hogy Júliára talála, így köszönc néki

Ez világ sem kell már nekem
Nálad nélkül, szép szerelmem,
Ki állasz most énmellettem;
Egészséggel, édes lelkem!

Én bús szívem vidámsága,
Lelkem édes kívánsága,
Te vagy minden boldogsága,
Véled Isten áldomása.

Én drágalátos palotám,
Jó illatú, piros rózsám,
Gyönyörű szép kis violám,
Élj sokáig, szép Juliám!

Feltámada napom fénye,
Szemüldek fekete széne,
Két szemem világos fénye,
Élj, élj, életem reménye!

Szerelmedben meggyúlt szívem
Csak tégedet óhajt lelkem,
Én szívem, lelkem, szerelmem,
Idvöz légy, én fejedelmem!

Juliámra hogy találék,
Örömemben így köszöncék,

Térdet-fejet néki bajték,
Kin ő csak elmosolyodék.

A középkori provanszál trubadúrlíra hagyományaira játszik rá a költemény, mely a lovagi ideál képét, a lírai én és a hölgy kapcsolatát, a szolga és az úrnő viszonyát fejezi ki.

Balassi daloskönyvének a 39. darabja ez a költemény, egy elbeszélői keretbe ágyazott sorozat egyik darabja, miszerint egy Credulus nevű ifjú találkozik

Júliával, és köszönti őt. A költemény **beszélője** szerint Credulus, **megszólítottja** pedig az idealizált kedves.

A konkrét **vershelyzetre**, a találkozás pillanatára, a vers keletkezési körülményeire csupán az első versszak harmadik sora utal: „Ki állasz most énmellettem” illetve az utolsó versszak: „Térdet fejet neki hajték/ kin ő csak elmosolyodék.” A költemény elragadt, ujjongó bókók sora. Boldog felkiáltással kezdődik. A meglepetésszerű találkozás által kiváltott üdvözlés sorozata a költemény. Minden versszak tartalmaz egy-egy abban a korban szokásos **köszöntési formulát**: „egészséggel”, „veled isten áldomása”, „élj sokáig”, „élj, élj életem reménye”, „idvez légy én fejedelem”. Megfogalmazhatatlan érzelmek rendkívüli, már-mártovább nem fokozható teljességét fejezik ki az első sorok. A **halmozott költői képek, metaforák** az érzelmi élet, a virágszimbolika, a fényszimbolika területéről valók, melyek révén a lírai én eszményképpé emeli a kedves alakját: „Én drágalátos palotám, jó illatú piros rózsám,/ gyönyörű szép kis violám”, „Napom fénye”, életem reménye”, „szívem, lelkem, szerelmem, idvez légy én fejedelem!”

Az ötödik versszak mintegy összefoglalása, az előző négynek, de a fokozásos halmozás, s a vallásos himnuszokból, imákból kölcsönzött üdvözlés hangulatilag még magasabb szintre emeli a verset, s az utolsó metafora újabb, világi értékekkel egészíti ki az eddigieket.

A vers a kegyetlen, megközelíthetetlen Júlia képével zárul. A lírai én kérdésére adott válasz félornyi: “Kin Ő csak elmosolyodék”. Az ódai hangú vallomás itt elkomorul, a lírai én áradó szerelme viszonzatlan marad. E hangulatváltás osztja a verset **két egyenlőtlen szerkezeti egységre**. A költemény **versformáját** ritmusát a középkori magyar költészetre jellemző ütemhangsúlyos verselési mód jellemzi, melyet bokorímek fognak strófába. Újszerű a strófaszerkezet, az un. rövidített Balassi-strófa. Jellemzője, hogy két sor alkot egy versszakot, és egy sor 16 szótagból áll, amelyben a belsőrímek tovább tagolják a sorokat. A vers szövegének zeneiségét az ismétlések, az alliterációk és az „l” hangok gyakorisága, összecsengése erősíti fel. A szenvedélyes **valiomás**, a **kompozíció megsterkesztettsége, arányossága**, a kötött ritmus -és rímszerkezet révén tökéletes alkotássá válik.

Adj már csendességet....

1 Adj már csendességet, lelki békességet, mennybéli Úr!
Bujdosó elmémet ódd bútól szívemet, kít sok kín fúr!

2 Sok ideje immár, hogy lelkem szomjan vár mentségére,
Órzd, ne hadd, ébreszd, haragod ne gerjeszd vesztségére!

3 Nem kicsiny munkával, fiad halálával váltottál meg,
Kinek érdeméért most is szükségemet teljesíts meg!

4 Irgalmad nagysága, nem vétkem rótsága feljebb való,
Irgalmad végtelen, de bűnöm éktelen s romlást valló.

5 Jóvöltöd változást, gazdagságod fogyást cserézhet-e?
Éngem, te szolgádat, mint régen sokakat, ébreszthet-e?

6 Nem kell kételkednem, sőt jót reménlenem ígéd szerint,
Megadod kedvessen, mit ígérsz kegyessen hitem szerint,

7 Nyisd fel hát karodnak, szentséges markodnak áldott zárját,
Add meg életemnek, nyomorult fejemnek letört szárnyát;

8 Repülvé álmdalok, élvé imáddalok vétek nélkül,
Kít jól gyakorolván, haljak meg nyugodván, bú s kín nélkül!

Istenes énekeket Balassi költői pályájának szinte valamennyi szakaszában írt, de a legszebb, legmegragadóbb költemények életének válságos éveiben születtek. A kétségbeejtő helyzetekbe sodródó világi ember panaszai, indulatai, háborgásai törnek fel ezekből a költeményekből. E zsoltárok **lírai éne** elsrja élete kisiklását, szíve nagy keserveit, őszintén megvallja vétkeit, bűnei bocsánataért esdedzik, szinte perlekedik, alkudozik Istennel a kegyelemért, egyéni megváltásért.

A **zsoltár (psalmus)** az óda és a himnusz rokon műfaja, olyan vallásos lírai költemény, amelyben a lírai én az Istenhez való viszonyáról beszél, Istent (vagy az isteni hatalmakat dicsóíti), az ő segítségéért fohászkodik. Lényegében az ószövetség himnuszait nevezik zsoltároknak. A gyülekezeti zsoltárcéklés szokását a reformáció teljesítette ki, s a zsoltároknak a lírai én a közösség nevében szól, hol egyes szám első, hol pedig többes szám első személyben.

A legfontosabb zsoltárok a Dávid-zsoltárok, mely 150 költeményt tartalmaz, melyeket római számok jelölnek.

A későreneszász kiemelkedő zsoltárosa Szenczi Molnár Albert, ő az 1607-ben megjelent teljes magyar zsoltárfordítás szerzője, könyve a megreformált egyház számára készült magyar változatokat tartalmazza. Szenczi zsoltárai általános érvényű, kanonizált irodalmi értéké váltak, s ugyanakkor össznépi jellegűek. Bennük fordítás voltak ellenére Szenczi poétikai nyelvet teremtő költői tehetsége, verselői leleménye érvényesül.

A zsoltárköltészet egyik legkiválóbb alakja éppen a reneszánsz nagymestere, Balassi Bálint. Az ő istenes költészete azonban **nem a közösség** nevében szólítja meg Istent, hanem a lírai én **egyéknént** áll Isten előtt, személyes sorsát, panaszait tárva fel. A hányatott sorsú költő Lengyelországban írhatta 1591-ben talán legszebb istenes éneket, az Adj már csendességet... kezdetű bűnbánó zsoltárt. A földi boldogság lehetőségében véglegesen csalódott ember most már csak a belső békét, a lélek csendjét igyekszik elnyerni. Söhajt az utolsó felmentés én az engesztelő halál után. Az egész vers csupa kérlelő könyörgés, perlekedés, vita és szenvedélyes érvelés. A nyolc strófából álló költemény három szerkezeti

egységre tagolódik, a **hymnuszok hagyományos felépítése** szerint. A szimmetrikus elrendezés a hymnuszok és panaszszóltárok műfajára jellemző ABA (könyörgés-érvelés –indoklás-könyörgés). Az első két versszak könyörgés, a harmadik-hatodik versszak érvelés- indoklás; a hetedik-nyolcadik versszak újból könyörgés. A vers elején a lelki csendesség eljövételében, az utolsó strófákban a túlvilági boldogság elnyerésében reménykedik.

A **vers felütése** elkeseredett hangulatú, a felszólító módú igék türelmetlenséget, és az Istennel való személyes kapcsolatot jelzik. A harmadiktól a hatodikig terjedő strófák a kérés indoklását tartalmazzák, ez a rész retorikus érvelés. Különböző modalitású mondatok (felszólító, kijelentő, kérdő, óhajtó mondatok) váltják egymást, melyek felerősítik a könyörgés helyzetét. A lírai én egyrészt a mennybéli Urhoz, másrészt önmagához szól. Vétkének rútsága **kételet** ébreszt benne, melyet az isteni irgalom nagyságába vetett **hite** oszlat el. Mintegy önmagát biztatja a bűnök nagyságából fakadó, a megváltás lehetősége és lehetetlensége közt ingadozó belső vitában. A befejező szerkezeti egység metaforái: „a szentséges marok áldott zárja”, „nyomorult fej letört szárnya” a vers csúcspontja, melyben az isteni irgalomban, kegyelemben való feltétlen hit szólal meg.

A **zárlatban** visszatérő felszólító módú igék is a bizalom megerősödését hirdetik. Az Istenét áldó, imádó ember képe a bocsánatot nyert bűnös halál előtti megnyugvását igéri. Ha az áhított harmóniát a földi életben nem is találhatta már meg, a költő megteremtette a szépség és szellem külön harmóniáját, rendjét a művészet világában.

BORIVÓKNAK VALÓ IN LAudem VERNI TEMPORIS

Áldott szép Pünkösdek gyönyörű ideje,
Mindent egészséggel látogató ege, Hosszú
úton járókat könnyebbítő szele!

Te nyitod rózsákat meg illatozásra,
Néma fülemile torkát kiáltásra,
Fákot is te öltöztets sokszínű ruhákba.

Néked virágoznak bokrok, szép violák, Folyó
vizek, kutak csak néked tisztulnak, Az jó hamar
lovak is csak benned vígadnak.

Mert fáradtság után füremedt tagokat Szép
harmatos fűvel hizlalod azokat, Új erővel
építvén úzáshez inokat.

Sőt még az végbéli jó vitéz katonák,
Az szép szagú mezőt kik széllyel bójárják,
Most azok is vígadnak, s az időt mulatják.

Ki szép fűvön lévén bánik jó lovával, Ki
vígán lakozik vitéz barátjával,
Ki pengig véres fegyvert tisztított csiszárral.

Újul még az föld is mindenütt tetőled, Tisztul
homályából az ég is tevéled, Minden teremtet
állat megindul tebenned.

Ily jó időt érvén Isten kegyelméből, Dicsérjük
szent nevét fejenkint jó szívből, Igyunk, lakjunk
egymással vígan, szeretetből!

A Balassi-kódex harmadik, kicsiny csoportját a tavasz-énekek, boralok, vitézi versek alkotják. A tavasz-dalok a vágánsköltészet hagyományait folytatják. Ilyen az **Áldott szép Pünkösdek gyönyörű ideje...** vagy a **Széllal tündöklenni nem ládd-e ez földet...** kezdeni. Ezekben a vitézi élet elemei csak azért szerepelnek, mert a költő maga is végvári katona volt, és vitézek társaságában élte meg a tavasz jöttét és a búfejtő mulatozásokat.

A **Borivóknak való** című vers szintén a vágáns típusú tavasz-énekekben gyökerezik, de Balassi ezt is a maga képére formálja, amikor a vallásos áhitatban fogant, himnikus hangnemben a természet és az élet világi szépségeinek dicséretét zengi.

A latin és a magyar **cím** más-más nézőpontot ad a költemény gondolatmenetéhez. Az *In laudem verni temporis* (A tavaszi idők dicséretére) elsősorban magára az évszakra és annak konvencióira hívja fel a figyelmet. (újraéledés, kinyílás, fejlődés, ifjúság, szépség, ébredés, felépülés, egymásra találás, világosság; a természet és az ember szoros kapcsolata) A borivóknak való inkább kordokumentáció: a végvári életmódról, a vitézekről, a legfontosabb tárgyakról a fegyverekről és a lovakról ír. A címben a bor szó a Dionüszosz-kultuszra is utalhat, mely a reneszánsz kultúrában ugyanúgy újjáéled, mint az antikvitás egyéb motívumai.

Balassi leghíresebb tavasz-éneke ez a mű és a **vitézi énekek motívumait** is tartalmazza. A **vershelyzet** a pünkösdi ünnepét idézi, mely a húsvét utáni 50. napot jelöli. Eredetileg aratási ünnep volt, majd a sinai-hegyi törvényhozás emléknapi lett. A keresztények pünkösdkor a Szentlélek eljövetelét ünneplik. A téma tehát a természet és az ember örömteli megújulása.

A mű minden érzéktérületet megcéloz (főleg a látást és a hallást), így az **érzéki reneszánsz életöröm** kifejeződése, a **végvári vitéznek a természettel való harmonikus kapcsolata** kap hangot. Ezek azok az értékek, amelyek a vers **értékszerkezetének** a fókuszában állnak. A költemény minden sora **látványt** tár elénk, a virágzások, a jó szagú mező a szaglász érzéktérületét célozzák meg, képzelőerőnk segítségével felidézhetjük a lovak vágatását és a vígadást.

A világ, amit Balassi megrajzolt az a reneszánsz emberélet örömeinek lenyomata. A műben túlsúlyban vannak a pozitív jelzők és cselekvések; pl.: áldott, szép, gyönyörű...A gondolatmenetben panteizmus rejlik. A költői